
Ovaj neslužbeni prečišćeni tekst sadrži: Pravilnik o uslovima i načinu korištenja letilišta („Službeni glasnik BiH“ broj 24/07); Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o uslovima i načinu korištenja letilišta ("Službeni glasnik BiH", broj 82/10); Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uvjetima i načinu korištenja letilišta ("Službeni glasnik BiH", broj 21/14) i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uvjetima i načinu korištenja letilišta ("Službeni glasnik BiH", broj 54/21).

Neslužbena prečišćena verzija se koristi samo za internu upotrebu i na istu se ne može pozivati prilikom službene upotrebe.

PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU KORIŠTENJA LETILIŠTA

(Neslužbeni prečišćeni tekst¹)

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.

(Predmet)

Ovim pravilnikom uređuju se osnovni uvjeti koje treba da ispunjava letilište u odnosu na: lokaciju, fizičke karakteristike operativnih površina, ravni ograničenja prepreka, označavanje operativnih površina, osiguranje letenja, način dobijanja potvrde operatora letilište i korištenje i održavanje letilišta radi sigurnog provođenja zrakoplovnih operacija na istom.

Član 2.

(Pojmovi)

- (1) Letilište je određen prostor na zemlji (uključujući objekte, opremu i instalacije) namijenjen za polijetanje, slijetanje, kretanje po zemlji i smještaj letilica, opreme i osoblja radi provođenja sportskih, privrednih i drugih zrakoplovnih aktivnosti.
- (2) Posebno letilište je određen prostor na zemlji koji zadovoljava uvjete za povremeno obavljanje sportskih aktivnosti sa ultralakim letilicama i letilicama za slobodno letenje.
- (3) Teren je određen prostor na zemlji koji zadovoljava uvjete za povremeno obavljanje zrakoplovnih aktivnosti paraglajderima, padobranima, zmajevima bez motora i balonima.
- (4) Potvrda za korištenje letilišta je dokumenat koji izdaje Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine osobi koja ispuni uvjete za korištenje letilišta.
- (5) Operator letilišta je osoba kojoj je izdata potvrda i rješenje za korištenje letilišta.
- (6) Priručnik za korištenje letilišta je dokumenat koji izrađuje operator letilišta, u kome su predstavljeni tehnički podaci o letilištu, način i procedure korištenja letilišta radi organiziranog i sigurnog provođenja zrakoplovnih aktivnosti.
- (7) Referentni kod aerodroma 1A podrazumijeva dužinu poletno-sletne staze manju od 800 metara, raspon krila aviona do 15 metara i širinu stajnog trapa aviona do 4,5 metra. Određuje se prema ICAO Aneks 14 prvi dio za svaki aerodrom prema utvrđenim kriterijima.
- (8) Poletno-sletna staza sa kolovoznim zastorom je staza koja je prekrivena asfaltom ili betonom.
- (9) Poletno-sletna staza bez kolovoznog zastora je staza sa travnatim ili stabilizovanim zastorom.

¹ Dostupan samo na bosanskom jeziku

Član 3.

(Vrste letilišta)

- (1) Prema namjeni letilišta se razvrstavaju u:
 - a) sportska letilišta - na kojima se provode sportske i amaterske zrakoplovne aktivnosti: letenje aviona, helikoptera, jedrilica, zmajeva, balona, skakanje padobranom i dr;
 - b) privredna letilišta - na kojima se provode zrakoplovne aktivnosti radi pružanja usluga iz zraka: zaprašivanje, gašenje požara, izviđanje, patroliranje i dr;
 - c) posebna letilišta - na kojima se provodi letenje letilica posebne kategorije i ultralakih letilica.
- (2) Prema vrsti zastora poletno-sletne staze, letilišta mogu biti sa kolovoznim zastorom (asfalt ili beton) i bez kolovoznog zastora (trava i stabilizovan teren).
- (3) Prema vremenu korištenja, letilišta mogu biti stalna i privremena.

Član 4.

(Operacije na letilištu)

- (1) Na letilištu se mogu provoditi zrakoplovne operacije u povoljnim meteorološkim uvjetima, po pravilima za vizuelno letenje danju i noću radi:
 - a) provođenje redovnih sportskih i amaterskih zrakoplovnih aktivnosti;
 - b) obuke zrakoplovnog osoblja za sticanje sportskih dozvola i ovlaštenja;
 - c) obuka profesionalnih pilota na vizuelnim uvjetima (VFR);
 - d) avio-taksi prijevoza i panoramskog letenja;
 - e) pružanje usluga iz zraka;
 - f) prijevoza za sopstvene potrebe;
 - g) druge zrakoplovne aktivnosti zavisno od uvjeta na letilištu i opremljenosti istog.
- (2) Namjena letilišta i vrsta zrakoplovnih operacija koje će se provoditi na letilištu određuju se u Priručniku za korištenje letilišta.

Operacije navedene u stavu (d) i (e) provode se na način i pod uvjetima koje propisuje BHDCA.

DIO DRUGI - OSNOVNI UVJETI KOJE TREBA DA ISPUNJAVA LETILIŠTE

Član 5.

(Lokacijski zahtjevi)

- (1) Letilište se treba nalaziti na dovoljnoj udaljenosti od prirodnih i vještačkih prepreka (rijeke, kanali, kuće, putevi, željeznička pruga, dalekovodi, drveće i drugo), da prostor ispunjava zahtjeve i standarde za razmještaj manevarskih površina i objekata i osigurava dovoljnu visinu nadvišavanja prepreka.
- (2) Lokacija letilišta, prije stavljanja letilišta u funkciju, treba biti u potpunosti ispitana sa: topografskog, meteorološkog, navigacijskog, geološkog, hidrotehničkog, prometnog i urbanog aspekta i mora biti prilagođeno najpovoljnijim uvjetima iskorištenja.
- (3) Sve aktivnosti na letilištu od planiranja, izgradnje do stavljanja u funkciju, trebaju biti usaglašene sa lokalnom sredinom, kao i nastavljene tokom provođenja daljnjih aktivnosti.

(4) Aktivnosti na letištu moraju zadovoljavati standarde zaštite čovjekove sredine, posebno nivoa buke.

(5) Ako se letište nalazi u pograničnom pojasu, potrebno je provesti koordinaciju sa graničnom državom po pitanju kontrole letenja.

Član 6.

(Fizičke karakteristike operativnih površina)

(1) Minimalni uvjeti koje treba da ispunjavaju fizičke karakteristike operativnih površina na sportskom i privrednom letištu trebaju odgovarati relevantnom kodu aerodroma 1A. prema ICAO Aneks 14. prvi dio.

(2) Površina mora biti stabilizovana (suha livada, pašnjak, asfalt, beton i sl.); da je ocjedita, odnosno nije podvodna;

(3) Širina osnovne staze letišta ne smije biti manja od 60 metara i na njoj se ne smiju nalaziti prepreke koje mogu ugroziti sigurnost letenja;

(4) Osnovna staza letišta mora biti na oba kraja duža najmanje po 30 metara od dužine poletno- sletne staze;

(5) Dužina poletno-sletne staze sa kolovoznim zastorom mora biti jednaka dužini zaleta za polijetanje koja je potrebna za određeni tip vazduhoplova pod njegovim najvećim opterećenjem, uvećanoj za svakih 300 metara nadmorske visine za 7% i za svaki 1°C referentne temperature iznad 15° za 1%;

Dužina zaleta za poletno-sletnu stazu bez kolovoznog zastora, pri maksimalnom opterećenju u polijetanju uvećava se za 20%;

Dužina poletno-sletne staze za privredna i sportska letišta ne smije biti manja od 600 metara;

(6) Širina poletno-sletne staze bez kolovoznog zastora mora biti najmanje 30 metara, a sa kolovoznim zastorom 18 metara;

(7) Ravnost površine poletno-sletne staze bez kolovoznog zastora ne smije odstupati za više od ± 5 centimetara, mjereno ravnjačom dužine 3 metra, po čitavoj dužini i širini poletno-sletne staze;

(8) Ravnost površine poletno-sletne staze sa kolovoznim zastorom ne smije odstupati za više od ± 3 centimetra, mjereno ravnjačom dužine 3 metra, po čitavoj dužini i širini poletno-sletne staze;

(9) Najveći uzdužni i poprečni nagib poletno-sletne staze bez kolovoznog zastora ne smije biti veći od 3% a sa kolovoznim zastorom 2%;

(10) Nosivost poletno-sletne staze i staze za voženje treba biti odgovarajuća za najveću dozvoljenu težinu referentnog aviona u voženju i polijetanju, a zaštitni pojas osnovne staze da smanji rizik oštećenja aviona ako izleti sa poletno-sletne staze;

(11) Za pojedinosti koje nisu utvrđene ovim članom primjenjuju se standardi ICAO Anex 14, prvi dio;

(12) Šematski prikaz dimenzija za sportsko i privredno letišta dat je u prilogu br. 1. ovog pravilnika.

(13) Fizičke karakteristike površina na posebnom letištu utvrđuju se za svako letište pojedinačno, zavisno od tipa letilice i vrste aktivnosti koja će se provoditi.

(14) Da bi korisnik mogao koristiti teren, potrebno je da dostavi u BHDCA Izjavu o usklađenosti korisnika sa segmentima osiguravanja sigurnosti na terenu.

(15) Obrazac Izjave o usklađenosti izrađuje BHDCA i isti objavljuje na zvaničnoj web stranici BHDCA putem koje ga korisnici mogu preuzimati.

Minimalna dužina poletno-sletne staze sa kolničkim zastorom treba biti 200 m, a bez kolničkog zastora 300 m.

Minimalna širina poletno-sletne staze sa kolničkim zastorom treba biti 15 m, a bez kolničkog zastora 30 m.

Član 7.

(Ravni ograničenja prepreka)

- (1) Dimenzije i nagibi prilazne, odletne, prijelazne, unutrašnje i konusne ravni odgovaraće referentnom kodu aerodroma -1- na osnovu Pravilnika o aerodromima („Službeni glasnik BiH“, broj: 09/11). Za veće referentne kodove aerodroma, površine ograničenja utvrđuju se na osnovu Pravilnika o aerodromima i međunarodnim standardima i preporučenom praksom (SARP's).
- (2) Prilazna i odletna ravan počinje na 30 m od praga poletno-sletne staze sa dužinom unutrašnje ivice 60 m i ne može biti veća od 5% 1:20 nagiba na dužini od 1600 m sa divergencijom bočnih ivica 10%.
- (3) Prijelazna (bočna) unutrašnja ravan počinje na 30 m sa obje strane poletno-sletne staze i proteže do unutrašnje horizontalne ravni i ne može imati veći nagib od 20% (1:5).
- (4) Unutrašnja horizontalna ravan počinje 45 m iznad letilišta i radijusa od 2000 m od referentne tačke ili pragova poletno-sletne staze.
- (5) Konusna ravan nastavlja se na unutrašnju horizontalnu ravan do visine 35 m i pod nagibom 5% (1:20).
- (6) Kroz prilaznu, odletnu i prijelaznu ravan ne smiju prodirati prepreke koje bi mogli ugroziti sigurnost letenja, odnosno ukoliko probijaju, potrebno je utvrditi ograničenja za korištenje letilišta.
- (7) Izgradnja i postavljanje objekta, instalacije i uređaje na području letilišta, kao i objekta van područja letilišta koji mogu uticati na sigurnost letenja (antenski stubovi, dimnjaci, tornjevi, dalekovodi, drveće i dr.), moraju biti propisno označeni, a oznake za uočavanje moraju se održavati u ispravnom stanju.
- (8) Objekti i uređaji unutar pojasa osnovne staze moraju biti lomljivi i sa ograničenom visinom ne većom od 0,5 m iznad nivoa zemljane podloge i ne bliže od 15 m od ivice poletno-sletne staze.
- (9) Šematski prikaz površina ograničenja prepreke dat je u prilogu broj 2. ovog pravilnika.

Član 8.

(Označavanje operativnih površina)

- (1) Operativne površine na letilištu za vrijeme letenja moraju biti označene. Označavanje se vrši: zastavicama, piramidama, stošcima, bojama, trakama i ugaonicima.
- (2) Zavisno od opremljenosti letilišta i načina korištenja, označavanje površina može biti za dnevnu i noćnu upotrebu.

Član 9.

(Dnevno označavanje površina)

- (1) Poletno-sletna staza bez kolovoznog zastora obilježava se oznakama koje mogu biti nepokretne ili pokretne. Nepokretne oznake su ugaonici i trake, a pokretne zastavice, piramide i stošci.

(2) Kada se obilježavanje poletno-sletne staze vrši nepokretnim oznakama, pragovi poletno-sletne staze obilježavaju se ugaonicima čija dužina krakova iznosi 6 metara, a širina 1 metar. Ivice poletno-sletne staze obilježavaju se trakama dužine 4 metra, a širine 1 metar, koje se postavljaju na svakih 50 metara. Ugaonici i trake izrađuju se od šljunka, tucanika i drugog pogodnog materijala i boje se bijelom bojom. Ugaonici i trake moraju biti u nivou sa okolnim terenom (Prilog broj 3).

(3) Kada se obilježavanje poletno-sletne staze vrši pokretnim oznakama, na uglove praga poletno-sletne staze postavlja se po jedna crvena zastavica. Bočne ivice poletno-sletne staze obilježavaju se crveno-bijelim zastavicama koje se postavljaju na razmaku od 50 metara, u dužini do polovine poletno-sletne staze. Dimenzije zastavica iznose 50 cm x 40 cm.

(4) Staza za voženje obilježava se žutim zastavicama u razmacima od 50 m i to najmanje jedna ivica staze.

(5) Prepreke i druga opasna mjesta izvan poletno-sletne staze koja mogu ugroziti sigurnost letenja obilježavaju se crvenim zastavicama.

(6) Prostor za parkiranje zrakoplova obilježava se žutim zastavicama.

(7) Ako se koriste oznake u obliku stošca, piramida i sl. radi boljeg uočavanja bočnih granica, iste moraju biti kontrastno obojene sa narandžastom, bijelom ili crvenom bojom, lako lomljive konstrukcije i dovoljno niski da osiguraju slobodan prostor za elise letolice (Prilog broj 3).

(8) Poletno-sletna staza sa kolovoznom zastorom obilježava se oznakama bijele boje. Moraju se minimalno označiti pragovi za staze širine do 30 m, a za stazu sa širinom preko 30 m - i središnja linija i ivice.

Član 10.

(Noćno označavanje površine)

(1) Svjetla za noćno označavanje površina mogu biti stalna (ugrađena u zastor) i pokretna (prenosiva);

(2) Na poletno-sletnoj stazi moraju biti postavljena:

- svjetla praga sa 6 zelenih sijalica;
- svjetla kraja sa 6 crvenih sijalica;
- svjetla ivica bijela postavljena sa obje strane u jednakim razmacima od 60 m i najvećim odstojanjima od ivice 3 m (Prilog broj 5);

(3) Staza za voženje obilježava se plavim sijalicama u razmacima od 60 m najmanje na jednoj ivici.

(4) Stajanka aviona obilježava se plavim sijalicama.

(5) Prepreke i zabrane obilježavaju se crvenim sijalicama.

(6) Preporučuje se i postojanje prilaznih svjetala skraćene verzije od 420 m.

Član 11.

(Pokazivači i signalni uređaji)

Letilište za vrijeme korištenja mora biti opremljeno:

- a) jednim pokazivačem pravca vjetra (kobasica);
- b) pokazivačem pravca slijetanja;
- c) signalnim sredstvima (signalni - raketni pištolj i reflektor prijenosnog tipa ako se letilište koristi noću);

-
- d) svjetlosni far ako se letilište koristi noću, sa bijelim svjetlom, uočljiv sa svih pravaca i svijetli 12 - 20 puta u minuti;
- e) svjetlosni pokazivač nagiba slijetanja (APAPI) na jednoj strani poletno-sletne staze. Preporučuje se posebno za letilište na kome se provodi intenzivna letačka obuka noću.

Član 12.

(Pokazivač pravca vjetra)

- (1) Pokazivač pravca vjetra treba biti napravljen od tkanine bijele, narandžaste ili kombinovane crveno-bijele boje, cilindričnog oblika, najmanje dužine 3,6 m i promjera na širem kraju najmanje 0,9 m, a na užem 0,5 m.
- (2) Treba biti potpuno uočljiv kod polijetanja i slijetanja, postavljen na jarbol visine 5-6 m bočno od poletno-sletne staze na rastojanju od 40 m, po mogućnosti u ravni slijetanje zrakoplova. Noću treba biti osvijetljen. Zavisno od uvjeta na letilištu, postavljanje pokazivača može biti riješeno i na drugi način.
- (3) Položaj pokazivača treba biti označen kružnom trakom promjera 7 m, širine 0,5 m u čijoj sredini je jarbol (Prilog broj 6).

Član 13.

(Pokazivač pravca slijetanja)

- (1) Pokazivač pravca slijetanja obavezno se koristi na letilištu gdje nije izvršeno označavanje pravca protezanja poletno-sletne staze. Oblika je slova "T", visine 4 m, širine 4 m, debljine 0,4 m (Prilog broj 6).
- (2) Izrađuje se od tkanine bijele ili narandžaste boje zavisno gdje je bolje uočljiv u odnosu na podlogu. Ako se letilište koristi noću, pokazivač pravca slijetanja treba biti osvijetljen ili oivičen bijelim svjetlima, sa razmakom od 1m na cijeloj dužini i širini od 4 m.

Član 14.

(Signalna sredstva)

- (1) Letilište za vrijeme korištenja mora imati signalno raketni pištolj sa dovoljno crvenih, bijelih i zelenih raketa koji se koriste za upozorenje i vanredne situacije.

Ukoliko letilište ne raspolaže raketnim pištoljem, kao zamjena mogu se koristiti i crvena i bijela zastavica, dimenzija 80 cm x 120 cm za istu namjenu.

- (2) Ako se letilište koristi noću, treba imati signalni reflektor ručno pokretljiv u svim pravcima i da omogućava davanje crvenih, bijelih i zelenih svjetlosnih signala, kao i prijenosa obavjesti Morzeovim znacima koji se koriste za upozorenje i vanredne situacije.

Član 15.

(Obezbjedenje letenja na letilištu)

Za vrijeme provođenja letenja, letilište mora biti osigurano vatrogasnom, spasilačkom, sanitetskom, meteorološkom i komunikacijskom opremom i obučanim osobljem za održavanje i korištenje iste. Sadržaj opreme i broj osoblja utvrđuje se zavisno od vrste i broja zrakoplova i obima zračnih operacija za svako letilište pojedinačno. Ovim pravilnikom određena je minimalna oprema i broj osoblja koja letilištu moraju biti osigurana za vrijeme korištenja.

Član 16.

(Protivpožarno i spasilačko osiguranje)

- (1) Vatrogasno-spasilačka oprema minimalno će zadovoljiti vatrogasnu kategoriju 1. ili 2, kako je to utvrđeno Pravilnikom o aerodromima i SARP's.
- (2) Minimalna vatrogasna oprema za kategoriju 1. sastoji se od:
 - a) tri protivpožarna aparata po 12 kg suhog praha;
 - b) dva protivpožarna aparata po 6 kg suhog praha;
 - c) preporučuje se jedan protivpožarni aparat sa 250 kg suhog praha;
 - d) jedna osoba, stručno osposobljena za gašenje požara i održavanje opreme.
- (2a) Minimalna vatrogasna oprema za kategoriju 2. sastoji se od:
 - a) pet protivpožarnih aparata po 12 kg suhog praha;
 - b) pet protivpožarnih aparata po 6 kg suhog praha;
 - c) preporučuje se jedan protivpožarni aparat sa 250 kg suhog praha;
 - d) jedna osoba, stručno osposobljena za gašenje požara i održavanje opreme.
- (3) Spasilačka oprema minimalno treba da sadrži:
 - a) jedna vatrogasna mala sjekira;
 - b) jedne makaze za siječenje lima;
 - c) jedan šiljati nož;
 - d) jedna ručna pila za metal (bonsek) sa šest rezervnih plata;
 - e) jedne makaze za metal;
 - f) jedan alat za razvaljivanje (klijesta, čekić, poluga, komplet ključeva i dr.);
 - g) jedan vatrogasni pokrivač za gašenje;
 - h) dva para zaštitnih rukavica od vatrootpornog materijala;
 - i) dva krampa i dvije lopate;
 - j) jedna čelična sajla promjera 15 mm i dužine 30 m;
 - k) jedan reflektor od 1.000 w sa kablom dužine 50 m ako se letilište koristi noću.
- (4) Za vrijeme letenja oprema se treba nalaziti na lakoj prikolici ili u automobilu ukoliko letilište ne raspolaže posebnim vozilom. Za obimnije spasilačke aktivnosti letilište se treba oslanjati na lokalne vatrogasne spasilačke jedinice.
- (5) Operator letilišta/vlasnik obavezan je redovno jednom godišnje vršiti pregled protivpožarnih aparata i o tome voditi zabilješke.

Član 17.

(Sanitetsko osiguranje)

- (1) Sanitetska oprema minimalno treba da sadrži:
 - a) apoteku za prvu pomoć (makaze, kraće i duže, kramerova šina, zavojni i potrošni materijal, alkohol, benzin, vata, gaza, flasteri, gumene rukavice);
 - b) jedna nosila i dva pokrivača;
 - c) jedna osoba stručno obučena za pružanje prve pomoći ili medicinski tehničar;
 - d) oprema za vrijeme letenja mora se nalaziti u vozilu sa spasilačkom opremom ukoliko letilište ne raspolaže posebnim vozilom;
 - e) sadržaj kutije apoteke prve pomoći mora se kontrolirati najmanje jednom godišnje. Provjerena kutija treba biti zapečaćena. Za obimnije medicinske usluge letilište se treba oslanjati na lokalne medicinske centre.

Član 18.

(Meteorološko osiguranje)

- (1) Meteorološka oprema minimalno treba da sadrži:
 - a) pokazivač pravca vjetra prema članu 12. ovog pravilnika;
 - b) ručni anemometar za mjerenje brzine prizemnog vjetra;
 - c) signalni raketni pištolj prema članu 14. ovog pravilnika koji se koristi za upozorenje u slučaju naglog pogoršanja meteo situacije koji je operator letjelišta/vlasnik dužan osigurati.
- (2) Za dugoročne i kratkoročne prognoze vremena treba se osloniti na meteorološke službe najbližih centara kontrole letenja ili lokalnih meteoroloških stanica.

Član 19.

(Komunikacijska i navigacijska oprema)

Letilište za vrijeme letenja najmanje treba imati

- a) jednu fiksnu ili mobilnu telefonsku vezu;
- b) jednu radio-stanicu za veze rukovodioca letenja sa zrakoplovima. Ako se provodi letačka obuka učenika, preporučuje se radio-stanica i za dežurnog letenja.
- c) letilišta koja ne raspolažu sopstvenim navigacijskim sredstvima prema mogućnosti i potrebi koristi sredstva susjednih aerodroma.

Član 20.

(Objekti na letilištu)

- (1) Ako letilište na kome borave letilice raspolaže sa hangarom ili prikladnim prostorom za smještaj letilica i opreme, isti moraju ispunjavati tehničke uvjete za siguran smještaj.
- (2) Letilište na kome se izvodi intenzivnije letenje treba imati izgrađenu kontrolu letenja u skladu sa potrebama i mogućnostima;
- (3) Prostorije za boravak osoblja mogu biti izgrađene kao izdvojene ili u sastavu hangara;
- (4) Letilište koje raspolaže skladištem za gorivo mora se pridržavati svih mjera predostrožnosti o sigurnosti skladišta i procedurama za pravilno skladištenje i manipulisanje gorivom.

(5) Svi objekti na letilištu moraju biti adekvatno zaštićeni i osigurani u odnosu na sve redovne i vanredne okolnosti i slučajeve.

DIO TREĆI - UVJETI I NAČIN DOBIJANJA POTVRDE OPERATORA LETILIŠTA

Član 21.

(Opšte odredbe)

- (1) Letilišta u Bosni i Hercegovini mogu se koristiti samo u slučaju ako operator/vlasnik posjeduje važeću Potvrdu za letilište, Specifikaciju uvjeta za korištenje letilišta i Odobrenje Priručnika za korištenje letilišta, izdato od strane BHDCA.
- (2) Potvrda za letilište, Specifikacija uvjeta za korištenje letilišta i Odobrenje Priručnika za korištenje letilišta izdaje se fizičkom ili pravnom licu koje ispunjava uvjete za izdavanje, u skladu sa odredbama Zakona o zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09) i Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatera ("Službeni glasnik BiH", br. 28/05 i 20/11) te odredbama ovog pravilnika.
- (3) Za pojedinosti koje nisu utvrđene ovim pravilnikom primjenjuju se standardi i praksa ICAO Anex 14 i domaći regulativni propisi koji tretiraju ovu oblast.

Član 22.

(Provođenje postupka za izdavanje potvrde operatora letilišta)

- (1) Postupak za izdavanje, produženje, izmjene/dopune, prijenos, suspenziju i ukidanje potvrde operatora letilišta provodi se u skladu sa odredbama Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatera ("Službeni glasnik BiH", br. 28/05 i 20/11) i u skladu sa odredbama ovog pravilnika te zahtjevima, standardima i nivou operacija na letilištu.
- (2) Zahtjev za izdavanje Potvrde za upotrebu letilišta, pri prvom izdavanju, podnosi se u BHDCA 60 dana prije otpočinjanja korištenja letilišta.
- (3) Sadržaj zahtjeva za izdavanje/produženje potvrde nalazi se u prilogu A i A-1 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja potvrde aerodromskog operatera.
- (4) Zahtjev za produženje Potvrde za upotrebu letilišta podnosi se BHDCA 30 dana prije isteka važenja odobrene potvrde.
- (5) Na osnovu podnijetog zahtjeva, provodi se postupak za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta na letilištu, u zavisnosti od namjene i vrste letilišta.
- (6) Potvrda za letilište, specifikacija i odobrenje priručnika biće izdato nakon što BHDCA utvrdi da su:
 - a) ispunjeni svi uvjeti navedeni u zahtjevu za izdavanje potvrde;
 - b) rezultati izvještaja komisije obavljenih pregleda, inspekcije i testiranja zadovoljavajući;
 - c) ispunjeni zahtjevi sadržani u članu 38. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 39/09);
 - d) odobren Priručnik za korištenje letilišta;
 - e) ispunjeni zahtjevi sadržani u ovom pravilniku, u zavisnosti od vrste i namjene letilišta.

(7) Ako zahtjev sadrži formalne nedostatke koji sprečavaju BHDCA da postupi po zahtjevu, ili je zahtjev nerazumljiv ili nepotpun, BHDCA će o tome obavijestiti podnosioca zahtjeva, te zatražiti da nedostatke otkloni u roku naznačenom u obavještenju. U slučaju da podnositelj zahtjeva ne otkloni nedostatke u navedenom roku, smatraće se da zahtjev nije ni podnesen, a BHDCA će o tome donijeti zaključak u skladu sa odredbama člana 60. stav (2) Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13).

(8) Podnositelj zahtjeva je obavezan prije otpočinjanja postupka uplatiti naknadu, u skladu sa članom 52. stav (1) i (2) Odluke o naknadama za finansiranje rada BHDCA na osnovu člana 13. stav (1) tačka e) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 02/12).

(9) O uplati naknade iz stava (8) ovog člana, BHDCA će donijeti poseban zaključak.

DIO ČETVRTI - KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE LETILIŠTA

Član 23.

(Priručnik za korištenje letilišta/terena)

- (1) Operator/vlasnik letilišta je dužan izraditi Priručnik za korištenje letilišta.
- (2) Priručnik za korištenje letilišta se dostavlja uz zahtjev kod prvog izdavanja potvrde operatera letilišta i predstavlja uvjet za dobijanje potvrde.
- (3) BHDCA vrši procjenu Priručnika za korištenje letilišta, te na isti daje odobrenje.
- (4) Sadržaj Priručnika za korištenje letilišta dat je u prilogu broj 7. Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja letilišta ("Službeni glasnik BiH", br. 27/07).
- (5) Promjene u Priručniku za korištenje letilišta su dozvoljene samo uz saglasnost BHDCA.
- (6) Kod svakog narednog produženja potvrde, ako operator nije vršio izmjene/dopune u priručniku, nije potrebno dostavljati isti uz zahtjev.

Član 23. a)

(Korištenje letjelišta)

- (1) Operator/vlasnik letilišta može koristiti letilište samo pod uvjetima i na način koji su određeni u Potvrdi za letilište, Specifikaciji uvjeta za korištenje letilišta i odobrenom Priručniku za korištenje letilišta.
- (2) Operator je dužan da koristi operativne površine, objekte, opremu i uređaje u skladu sa njihovom namjenom i dozvolom za korištenje.
- (3) Zabranjuje se korištenje letilišta ukoliko nije izvršeno potpuno osiguranje letilišta u skladu sa čl. od 12. od 19. ovog pravilnika. Priručnikom za korištenje letilišta moraju se precizno odrediti uvjeti i način rukovođenja letenjem na letilištu, posebno odgovorne osobe za rukovođenje letenjem i njihove dužnosti.
- (4) Letilište treba biti dostupno svim korisnicima pod istim uvjetima. Uvjeti za korištenje utvrđuju se između operatora i korisnika letilišta posebnim ugovorom (sporazumom).
- (5) Za vrijeme letenja, na letilištu je zabranjeno kretanje ljudi, vozila i životinja, posebno po operativnim površinama.

-
- (6) Operator je dužan da osigura osmatranje kretanja ptica i divljači u području letilišta i njihovo rastjerivanje sa operativnih površina.
- (7) Operator je dužan da dozvoli slobodan pristup ovlaštenom osoblju BHDCA radi kontrole provođenja aktivnosti na letilištu i da osigura sve potrebne uvjete za obavljanje aktivnosti.
- (8) Operator letilišta odlučuje o vremenu otvorenosti letilišta, pri čemu je dužan uzeti u obzir potrebe i zahtjeve korisnika letilišta.
- (9) Korištenje i obrađivanje zemljišta u blizini manevarskih površina, kao i u području letilišta, ne smije ugrožavati sigurnost polijetanja i slijetanja zrakoplova.
- (10) Letilište se može koristiti dok ne nastupe okolnosti koje mijenjaju uvjete za sigurno polijetanje i slijetanje zrakoplova, propisane ovim pravilnikom.
- (11) Ako nastupi promjena na poletno-sletnoj stazi ili u bližoj okolini koja je od uticaja na sigurnost letenja, operator letilišta dužan je da prestane sa korištenjem takvog letilišta i o tome odmah obavijesti BHDCA.
- (12) Ako su u pitanju veće promjene na letilištu (određivanje nove poletno-sletne staze na istom letilištu ili promjena pravca polijetanja poletno-sletne staze, nove prepreke koje bi mogle ugroziti sigurnost letenja u neposrednoj blizini letilišta i sl.), operator letilišta podnosi novi zahtjev za izdavanje ili promjenu potvrde za korištenje letilišta.
- (13) Ako se na letilištu organiziraju zrakoplovne manifestacije ili takmičenja, operator je dužan o tome obavijestiti BHDCA radi dobijanja saglasnosti. U obavještenju se dostavljaju podaci o organizatoru, vremenu i mjestu održavanja, vrsti takmičenja i rukovođenju i osiguranju aktivnosti.

Član 24.

(Održavanje letilišta)

- (1) Operativne površine, objekti, uređaji, opreme i instalacije na letilištu moraju se odražavati u ispravnom stanju i redovno kontrolisati, radi obezbjeđenja sigurnog polijetanja, slijetanja i kretanje letilica po zemlji.
- (2) Pregledi, popravke i održavanje letilišta mora se vršiti u skladu sa Pravilnikom o odražavanju i pregledanju aerodroma i mjerama potrebnim za njegovu sigurnu upotrebu, usklađeni sa potrebama i uvjetima na letilištu.
- (3) Ako u toku korištenja letilišta, čija je poletno-sletna staza sa kolovoznim zastorom, nastanu oštećenja kolovoznog zastora koja mogu ugroziti sigurno letenje vazduhoplova, letilište se ne može koristiti dok se poletno-sletna staza ne dovede u ispravno stanje.
- (4) Oznake na letilištu moraju se popraviti ili zamijeniti novim čim postanu neupotrebljive, odnosno nedovoljno uočljive. Oznaka se smatra nedovoljno uočljivom ako je manje od 70% ukupne površine oznake uočljivo i ako se promijenila osnovna boja oznake.
- (5) Travnate površine treba redovno održavati rezanjem trave i valjanjem radi otklanjanja neravnina. Dozvoljene visine trave i raslinja na poletno-sletnoj stazi i stazi za voženje je 10 cm, a na ostalim dijelovima 20 cm.

DIO PETI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 25.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

- (1) Generalni direktor BHDCA naredbom može ograničiti upotrebu ili odrediti posebne i dopunske uvjete za primjenu ovog pravilnika ukoliko se tim ne ugrožava sigurnost zračne plovidbe. █
- (2) Operativne naredbe sadrže:
 - a) razlog izdavanja;
 - b) primjenjivost i dužinu trajanja;
 - c) radnje i postupke koje treba preduzeti.
- (3) Sve izdate Potvrde za korištenje terena, Specifikacije uvjeta i Odobrenje Priručnika za korištenje terena ostaju na snazi do isteka istih.

Član 26.

(Prestanak važenja ranije objavljenog pravilnika)

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o korištenju letilišta ("Službeni list SFRJ", br. 11/79).

Član 27.

(Stupanje na snagu)

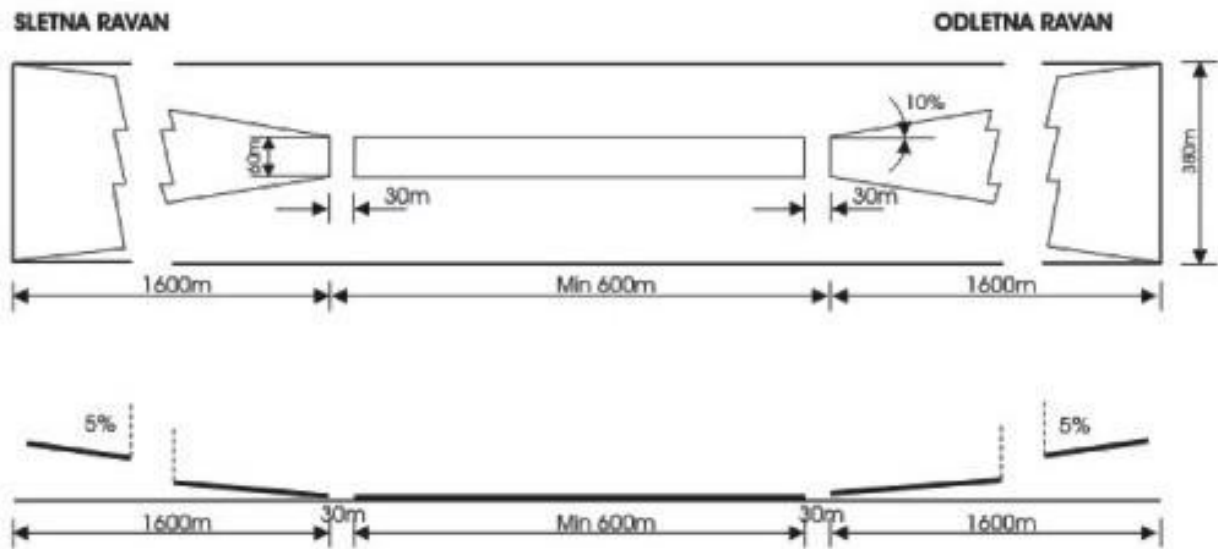
Pravilnik stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Član 28.

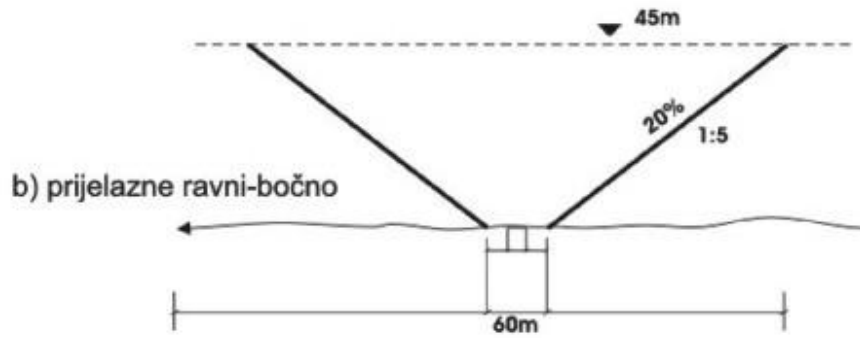
(Ostale obaveze)

- (1) Za pojedinosti koje nisu utvrđene ovim pravilnikom primjenjivaće se standardi i prakse ICAO Aneksa 14 i domaći regulativni propisi koji se odnose na ovu oblast.
- (2) Sva operativna letilišta koja su dobila potvrdu i rješenje po ranijem Pravilniku o korištenju letilišta dužni su da u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovog pravilnika usklade stanje na svojim letilištima prema odredbama ovog pravilnika.

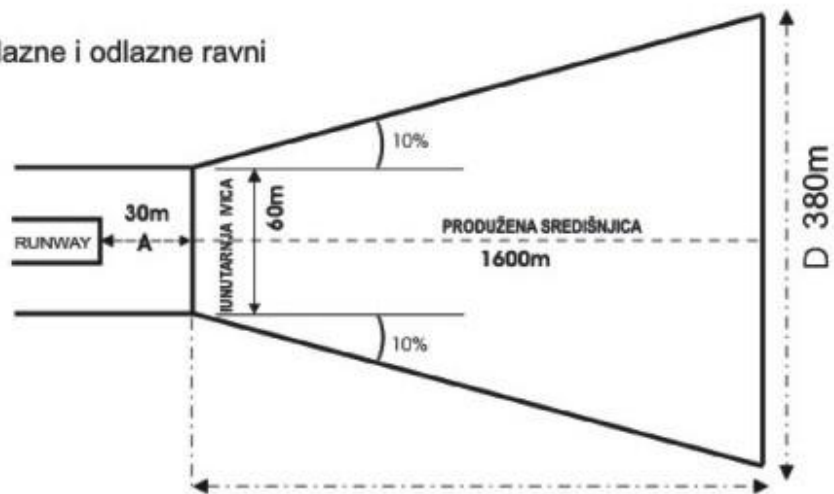
Dimenzije letilišta sa prilaznim i odlaznim ravnima

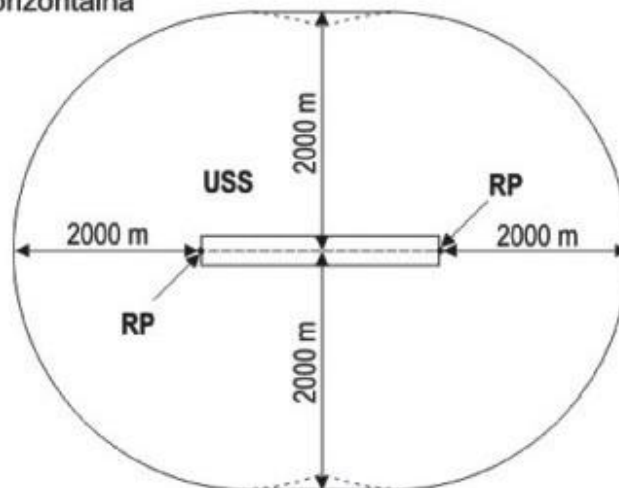
Ravni ograničenja prepreka

a) prilazne i odlazne ravni

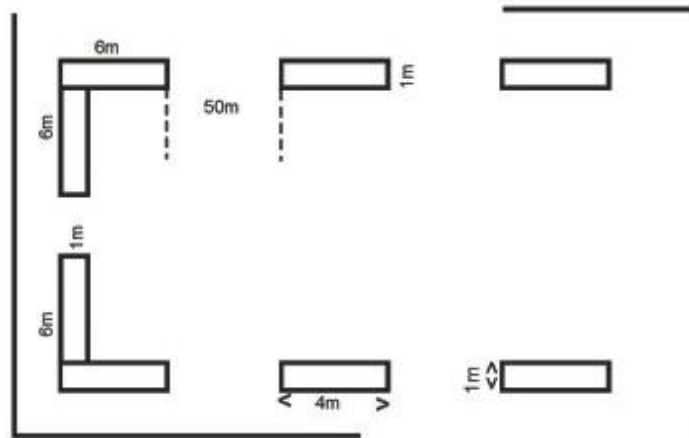

c) unutrašnja horizontalna ravan

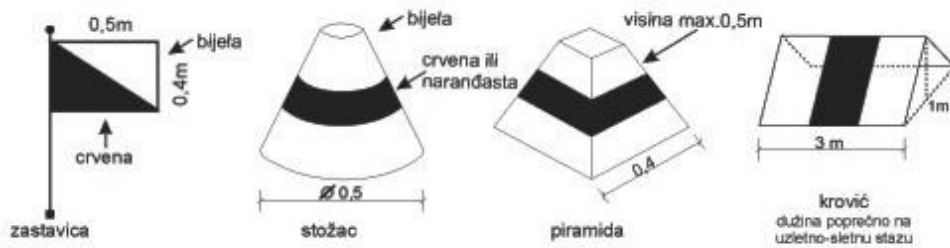

Oznake za dnevno označavanje površina

- a) stalne nepokretne oznake za poletno-sletnu stazu sa travnatim zastorom

- b) Pokazivači površine sa travnatim zastorom

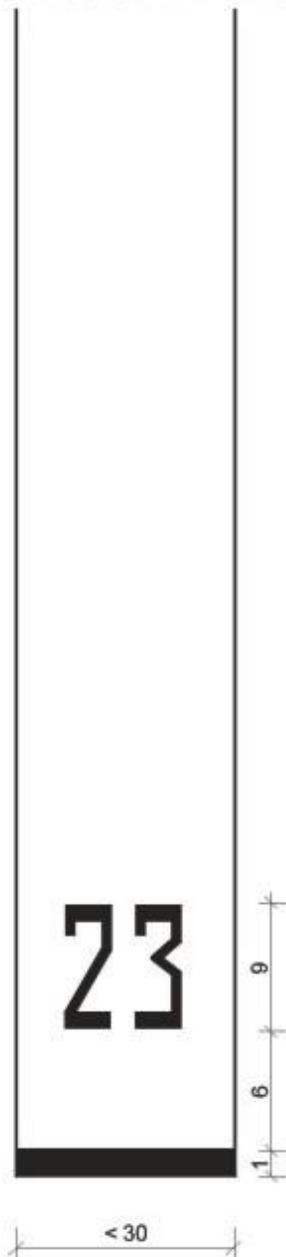
- c) Oznaka za pola dužine staze

Dužina poprečno na uzletno-sletnu stazu

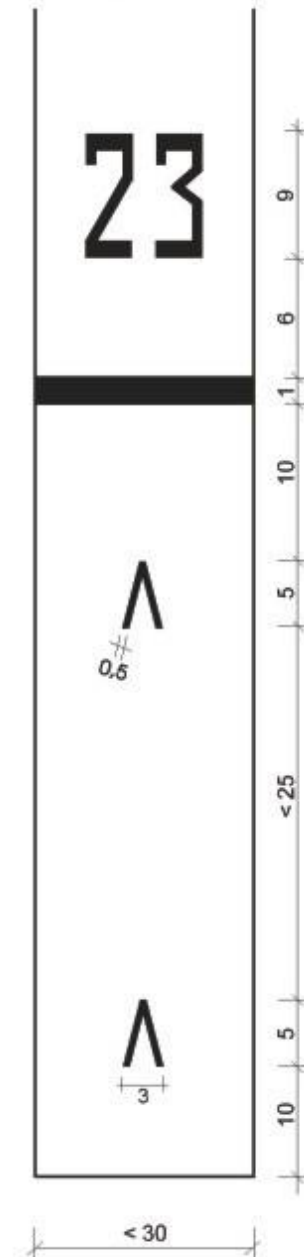

Oznake uzletno sletne staze s kolničkim zastorom za staze širine manje od 30m

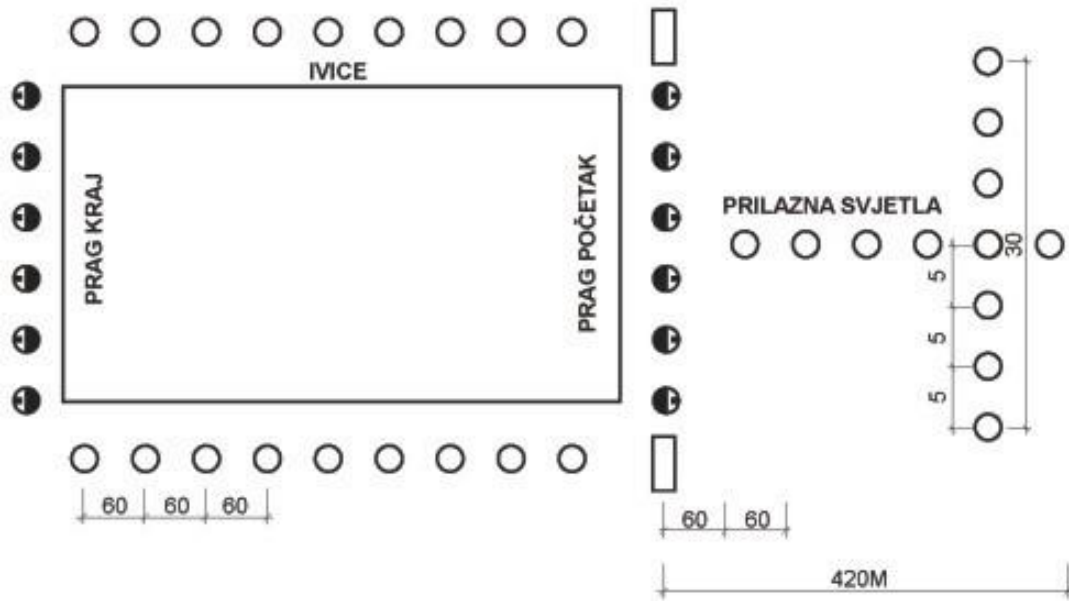
NEIZMJEŠTEN PRAG

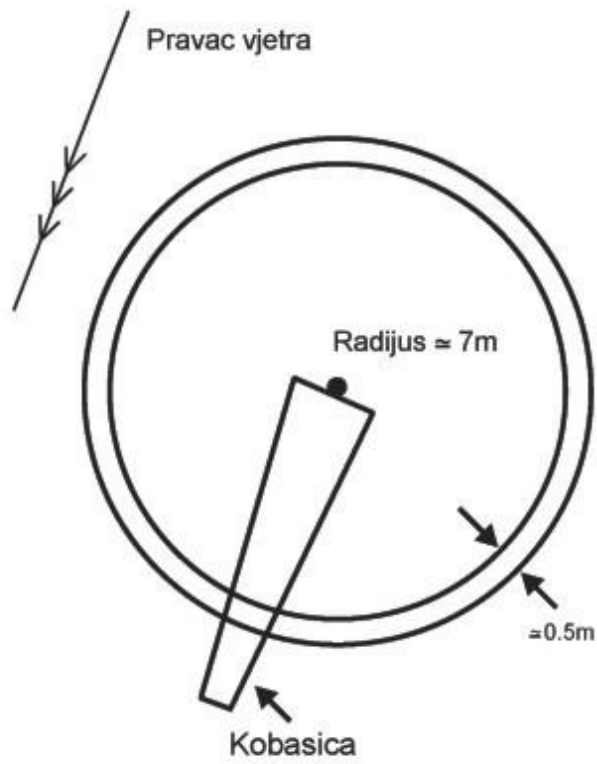
IZMJEŠTEN PRAG

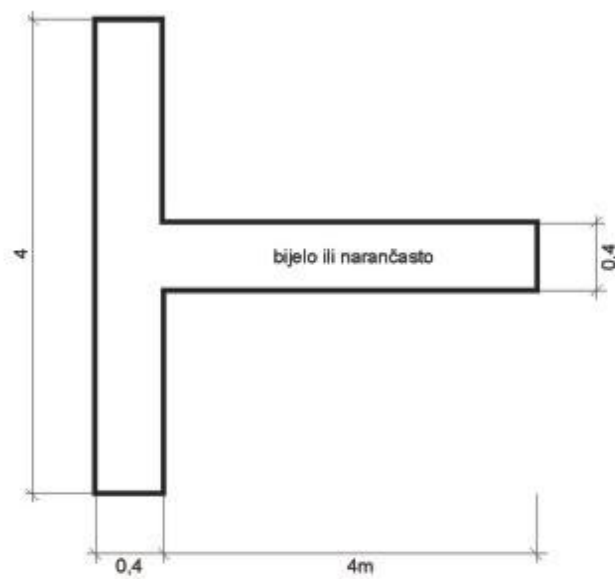
Nočno označavanje površina

a) pokazivač pravca vjetra

b) pokazivač pravca slijetanja

Slovo "T"

SADRŽAJ PRIRUČNIKA ZA KORIŠTENJE LETILIŠTA

Priručnik za korištenje letilišta treba imati oblik i format za jednostavnu primjenu, da je odobren od odgovorne osobe i da minimalno sadrži sljedeće:

DIO PRVI-VOĐENJE I KONTROLA PRIRUČNIKA

1.1. UVOD

1.1.1. Namjena priručnika

1.1.2. Kratak opis dijelova, njihov sadržaj i primjena

1.1.3. Izjava da priručnik sadrži uputstva i procedure kojih se korisnici letilišta moraju pridržavati

1.2. SISTEM DOPUNA I IZMJENA

1.2.1. Dostupnost i distribucija priručnika

1.2.2. Dopunjavanje i ažuriranje priručnika, uslovi kada se izvodi, ko je odgovoran za unošenje dopuna i izmjena

1.2.3. Način dostavljanja dopuna i izmjena

1.3. IZUZEĆA-OLAKŠICE I OGRANIČENJA U KORIŠTENJU LETILIŠTA

DIO DRUGI-NAMJENA, POLOŽAJ I OPIS LETILIŠTA

2.1. Namjena letilišta

2.2. Položaj letilišta od najbližeg naseljenog mesta

2.3. Oblik, veličina, granice i karakteristike terena na i oko letilišta

2.4. Geografske koordinate letilišta-referentna točka letilišta

2.5. Nadmorska visina letilišta i deklinacija

2.6. Referentna temperatura na letilištu

2.7. Meteorološke karakteristike i meteorološki minimumi na letilištu

2.8. Površine za kretanje na letilištu: osnovna staza, poletno-sletna staza i staza za voženje, položaj, podloga, dužina, širina, uzdužni i poredni nagib, ravnost, nosivost, označavanje, sigurnosne zone i ravni ograničenja prepreka sa grafičkim prikazom

2.9. Stajanka za letjelice: položaj, dimenzije, podlog i nosivost

2.10. Vizuelna, navigaciona i komunikaciona sredstva na letilištu

2.11. Objekti, sredstva i instalacije na letilištu

2.12. Oprema na letilištu: spasilačka, vatrogasna, medicinska, meteorološka i dr.

2.13. Služba kontrole letenja

2.14. Snabdjevanje gorivom i mazivom na letilištu

2.15. Kontrola divljači i ptica na letilištu

2.16. Kretanje osoba i vozila na letilištu

2.17. Druge službe i servisi na letilištu

2.18. Ograničenja i zabrane na letilištu

2.19. Održavanje letilišta: planovi, pregledi, opravke i održavanje površina za kretanje letjelica

DIO TREĆI-ZONA LETILIŠTA I POSTUPCI ZA LETENJE

3.1. Granice zone letilišta

3.2. Zone na letilištu: pilotažne zone, zone za jedrenje, zone čekanja, zone za probne letove, zone za akrobatsko letenje, zone za grupno letenje, zona padobanskih skokova, zona za modelarske aktivnosti, zabranjene zone i dr.

3.3. Školski krug

3.4. Procedure odlaska i dolaska na letilište

3.5. Tačke obaveznog javljanja

-
- 3.6. Tereni za prinudno sletanje
 - 3.7. Organizacija i rukovodjenje letenjem: najava, o dobronje, priprema za letenje, sastav ekipe za rukovodjenje letenjem i dužnosti i obaveze članova, dokumentacija i evidencija i način vođenja, izvještavanje i dr.
 - 3.8. Vanredni postupci, način obavještanja i izvještavanja
 - 3.9. Sistem sigurnosnog upravljanja na letištu: organizacija uprave, dužnosti i provodjenje procedura, preventivne mjere za sprečavanje ugrožavanja sigurnosti letenja i nesreća i dr.

DIO ČETVRTI-PLAN ZA VANREDNE SITUACIJE NA LETIŠTU

- 4.1. Rukovođenje vanrednim situacijama na letištu: odgovorne osobe, organizacije i sredstva koja se angažuju, način pozivanja i angažovanja, brojevi telefona, operativni centar za upravljanje kriznom situacijom.
- 4.2. Procedure za djelovanje u vanrednim situacijama:
 - postupak i način uzbunjivanja;
 - vanredne situacije sa letjelicama na zemlji i u zraku;
 - nesreće sa letjelicama na letištu i van letišta;
 - požar na letištu;
 - elementarne nepogode: zemljotres, poplava, oluja i dr.
 - nezakonito djelovanje: otmica zrakoplova, sabotaža, prijetnja bombom, anonimne dojave;
 - opasne materije;
 - vježbe za vanredne situacije na letištu i testiranje plana.

DIO PETI-PRILOZI

- 5.1. Karta razmjera 1: 25000 ili 50000 sa ucrtanim granicama zone letišta, zonama za letenje, školskim krugom, načinom odlaska i povratka na letište, zabranjenim zonama.
- 5.2. Grafički prikaz na karti razmjera 1: 10000 razmještaja manevarskih i drugih površina i objekata na letištu.
- 5.3. Karta prepreka sa ucrtanim površinama ograničenja i preprekama posebno u odletnoj, prilaznoj i prelaznoj ravni.

Napomena: sadržaj priručnika za korištenje letišta treba uskladiti sa stvarnim uslovima, potrebama i operacijama na letištu. Izneseni sadržaj zadovoljava uslove za korištenje sportskih i privrednih letišta na kojima se provode zrakoplovne djelatnosti sportskog i amaterskog letenja i prevoza za sopstvene potrebe. Za ostale djelatnosti, pružanje usluga iz zraka, avio-taksi prevoz i panoramsko letenje, priručnik treba biti dopunjen u skladu sa dodatnim uslovima koje se propisuju za dobijanje potvrde za obavljanje ovih djelatnosti. Priručnik za posebna letišta-terene po obimu i sadržaju treba prilagoditi uslovima i aktivnostima na istom.